

etti. Anıların dışarı çıkıp kaybolmasından korkarcasına kapıyı sıkı sıkıya kilitledi. Eve hırsız girecek olsa sanki eşyalarından ziyade hatıralarını alıp gidecekti. Okuduğu Ayet el-Kürsi ve üç İhlâs'ı kuvvetli bir rüzgâr misali kapıya üfürdü; en sağlam kilidi takmış olmanın gönül rahatlığıyla ayrıldı evinden.

– Geldik teyze. Yardım edeyim mi?

Hatıra okyanusunda kulaç atan Seda, taksicinin sorusuyla irkildi. Yorgun bir sesle karşılık verdi:

– Hayır, teşekkür ederim.

Birkaç parça kıyafetten ibaret küçük valizi elinde, gönülsüz adımlarla ilerlemeye başladı. En son yedi yıl önce babasını defnetmek için gelmişlerdi buralara. Hayalini kurduğu geçmiş burada ete kemiğe bürünecekti. Buna hazır olup olmadığını bilmiyordu. İçindeki büyük ve dayanılmaz acı, fırtınaya tutulmuş sandal gibi bir oraya bir buraya savuruyordu yüreğini. Valizi taşımakta güçlük çekiyordu. Sanki anılar ve acılar bir yolunu bulup içine girmişlerdi. Anlaşılan keder, gölgesinden daha sıkı bir takipçiydi.

Allah var; ne gam var! Allah var; ne gam var!

Annesinden defalarca duyduğu bu cümleyi, yüksek sesle birkaç kez tekrarladı. Ne olursa olsun hayat devam ediyordu; imtihan da. Umut toz pembe bir tebessüm oldu yüzünde. Hayatın bu dünyadan ibaret olmadığı fikri, gecenin içinden yükselen güneş gibi apaydınlık yaptı içini. Yılmayan, yenilmeyen, her şeye rağmen gülümseyen annesinin hayali, içindeki küçük kızın elinden tuttu. Çileyle dolu ömrü yüreğinde, küçük valizi elinde, yaşından beklenmeyecek şekilde dimdik yürüdü ve bir gün bitecek olan hayat yürüyüşüne kaldığı yerden azimle devam etti Seda.

Tarih Edebiyata İhtiyaç Duyar mı?

İşte, tarih ile edebiyatın asırlarca süren ve sürecek olan kadim dostluğu bu noktada başlıyor. Tarih, sadece olayları ele alma bakımından incelendiğinde, zaman, mekân ve olaylarla sınırlı kalır.

*“Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar hiç ibret alınsaydı tekerrür m ederdi?”
Mehmet Akif Ersoy*

Zaman hızla ilerliyor ve bu zaman mefhumu karşısında gelişen olaylar anbean kaydediliyor. Bu kayıtları bir bütün olarak değerlendirdiğimiz vakit, ortaya, ruhsuz ve verimsiz bir yapı çıkıyor. Dünya varoluşundan bu yana insanlar bir şekilde sevinçlerini, üzüntülerini gelecek nesle aktarmanın yollarını bulmuşlardır.

İnsanlık, derdini anlatırken kâh yazılarla, kâh resimlerle bunu yapmaya çalışmış. Tarih, zaman ve mekânı ele alma bakımından bir ansiklopedik sıraya tabiidir. Dolayısıyla okuyucuya bir okuma şevki kazandırmaktan uzaktır. Ancak meraklısına diyebileceğimiz kişiler, bunları araştırarak istediğine ulaşabilir. İşte, tarih ile edebiyatın asırlarca süren ve sürecek olan kadim dostluğu bu noktada başlıyor. Tarih, sadece olayları ele alma bakımından incelendiğinde, zaman, mekân ve olaylarla sınırlı kalır. Bunları sıraya dizdiğiniz zaman da ezberden öteye gitmemektedir. Edebî türlerle

birlikte bir anlam kazanmaya başlar. Derin temrinler yapılarak; deneme, hikâye, roman gibi türlerde eserler vermek mümkündür. Tarihi sevdiren en önemli edebî türün roman olduğunu söylesek, sanırım mübalağa etmiş olmayız. Tarihi romanlar, merak uyandırma ve tarih konuları arasında akışı sağlama açısından önemlidir.

Tarih, bir milletin tecrübelerle dolu hayatıdır. Dolayısıyla bu tecrübeleri gelecek kuşaklara aktarma görevini eksiksiz yerine getirmek zorundadır. Bunu yaparken de edebiyat ile başlayan kadim dostluğu, bütün güzelliğiyle devam eder ve tecrübeler genç kuşaklara aktarılmış olur.

Bu bağlamda Tarık Buğra'nın romanlarına değinmek istiyorum. Öyle ki, Osmanlı Devleti'nin ne büyük değerlerle vücuda geldiği ve 1900'lü yıllarda hangi değerlerin çığnemesiyle çöktüğü, çarpıcı bir şekilde gözler önüne serilmektedir. “*Osmancık*” adlı romanda, bir zerreden ibaret olan aşiretin, kabuğunu kırarak dünyaya açılmasını sindire sindire okursunuz. Şeyh Edebalı'nın “*Ey oğul! İnsanı yaşat ki, devlet yaşasın*” prensibinden hareketle vücuda gelen Osmanlı Devleti, yine bu prensipten ayrılmasıyla çöküşüne zemin hazırlamıştır. Çöküşün, elbette pek çok sebebi vardır ama en önemlileri hep beri durmuştur! İşte bu gizli nedenler de, romanlarla günümüze taşınmıştır. Osmancık adlı romanda, bir devlet adamının devleti nasıl yönetmesi gerektiğini dahi bulabilirsiniz.

Tarık Buğra'nın önemli romanlarından biri de Küçük Ağa'dır. Bu romanda Kurtuluş Savaşı zamanında geçen olay-

lar değerlendirilmiş. Öyle ki, bu romanı değerlendirdiğimizde yazarın derin bir tarih bilgisine sahip olduğunu anlıyoruz. Tarihi romanları yazmak, sorumluluk ister. Çünkü zaman ve olaylara bağlı kalarak olayları birbiri üzerine kurmak gerekmektedir. Şayet zincirlerden biri koptuğu vakit, gizem kayboluverir.

Tarihi romanlardan bahsederken Yavuz Bahadıroğlu'ndan bahsetmemek olmaz. Birçok esere imza atan Bahadıroğlu, gençlere ve çocuklara adeta tarihi sevdiren bir yazardır. Eserlerini bu amaçlı bir görev addederek, büyük bir şevkle yazdığını düşünüyorum. Çocuklar ve gençler bir yana, yetişkinlerin bile ilgisini çeken bir yazar olduğunu görüyoruz. Tarihimiz, geçmişimizden bize haber verdiğinden, bazı hatalara tekrar düşmememiz konusunda uyardığından, edebî türlerle desteklenen tarihi olaylar, geleceğe ümitle bakmamıza vesile olmaktadır.

Tarihi olaylar ele alınırken, şu düşünce de vuku bulmuştur: “*Keşke tarihçilerin yanında bir de edebiyatçı olsaydı.*” Sanatı dize getirmek önemlidir. Edebiyat, yazılı metinlere adeta bir güzellik katar. Mesela o zamanki insanların günlük tutma gibi bir yetileri olsaydı, ortaya çok farklı eserler çıkabilirdi. Daha canlı ve olayları sıcaklığıyla hissedilebilen bir ortam meydana gelebilirdi.

Tarihçi yazarlarımızdan Mehmet Niyazi Özdemir'i de unutmamak gerekiyor. Çünkü o, tarih ve edebiyatı buluşturan müstesna şahsiyetlerden biridir. “*Ölüm Daha Güzeldi, Çanakkale Mahşeri, Yemen Ah Yemen*” gibi kitaplarıyla tarihe ışık tutarken, bu romanları okuduğu-

muzda yazıların sürükleyiciliğine hayran olmamak mümkün değildir.

Mehmet Niyazi Özdemir, “*İki Farklı Tarih Yorumu*” başlıklı makalesinde şunları aktarmaktadır:

“*Nereye baksak dünü görürüz. Tarih-ten kaçmak mümkün değildir; gerçeğini ortaya koyamazsak yanlışı bizi yakalayıp sevk eder. Geleceğimiz bugünde sırlanmıştır; bu günümüz ise geçmişimiz tarafından dokunmuştur. Gelecek hakkındaki tasavvurlarımız, geçmişimizi doğru tahlil edebildiğimiz nispette gerçekçilesir. Geleceğimiz hakkında öngörülerde bulunmak için diğer milletlerin, bilhassa tarihî bağlarla bağlı olduğumuz ve yakın ilişkiler kurmak zorunda kalacağımız millet ve devletlerin durumlarını da incelemeliyiz. İlişkide bulunduğumuz milletlerin gelişmeler karşısındaki muhtemel tavırlarını tahmin edebilmek ciddi bir tarihî malumatı gerektirir. Yanlış bilgiler yanlış değerlendirmelere, yanlış değerlendirmeler yanlış tahminlere yol açar. Bu da bir milleti tarihin karanlıklarına sürükleyebilecek yanlışlara sebep olabilir.*”

Sözün özü, çocuklar ve gençler için tarihi; sıkıcı bir olaylar zinciri olmaktan kurtarıp ders alınan ve zevkle araştırılan bir konu hâline dönüştürmek ve geçmişten geleceğe sağlam köprüler kurmak gerekir. Bunun için de edebiyata ihtiyaç vardır. Edebiyatın zaman zaman geçirdiği evreleri gelecek kuşaklara aktarmak için de tarihe ihtiyaç vardır. Edebiyat ve tarihin, insanlığın var oluşuyla başlayan kadim dostluğu ilelebet sürecektir.